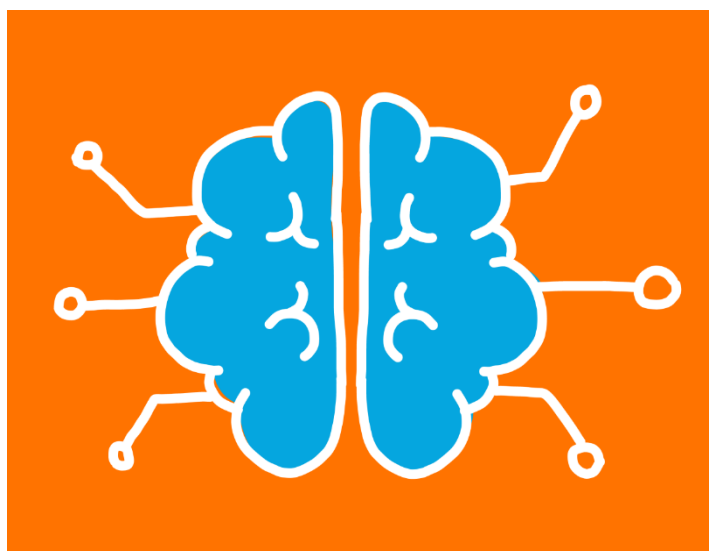

PROGRAMMABOEKJE

CONFERENTIE HOOGBEGAAFDHEID

30 september 2021

Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Zuid-Kennemerland

Dagindeling

9.00-9.30	Inloop en ontvangst
9.30-10.30	Plenaire interactieve lezing in de grote zaal Keynotespeaker: Dolores Leeuwin
10.30 – 11.00	PAUZE
11.00 – 12.30	Workshops ronde 1 (vier sessies, zie toelichting)
12.30 – 13.30	LUNCH
13.30 – 15.00	Workshops ronde 2 (vier sessies, zie toelichting)
15.00 – 15.30	PAUZE
15.30 – 17.00	Workshops ronde 3 (vier sessies, zie toelichting)

Indeling workshops

Ronde 1

Fanny Cattenstart:	<i>Zijnskenmerken en profielen van hoogbegaafden</i>
Marijke Schekkerman:	<i>Hoogbegaafdheid en dyslexie</i>
Marian Plat:	<i>Hoogbegaafdheid en Reflexintegratie</i>
Katja van Dalen:	<i>Het belang van het betrekken van ouders</i>

Ronde 2

Fanny Cattenstart:	<i>Het jonge kind en vroege signalering van hoogbegaafdheid</i>
Marijke Schekkerman:	<i>Variaties in denkvoorkeuren: Creatief, analytisch en/of praktisch</i>
Sonja Morbé:	<i>Schoolbeleid rondom hoogbegaafde leerlingen</i>
Marian Plat:	<i>'Extra bijzonder' en prikkelverwerking</i>

Ronde 3

Marian Plat:	<i>De invloed van mindset</i>
Sonja Morbé:	<i>Verdiepen-verbreden-versnellen</i>
Fanny Cattenstart:	<i>Verrijking die altijd werkt</i>
Katja van Dalen:	<i>Talentgesprekken</i>

Inleiding

Met plezier presenteren wij het programma van de Conferentie Hoogbegaafdheid.

We zijn er trots op om te kunnen zeggen dat we sinds de start van het project Versterken van het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen al ontzettend veel scholen hebben kunnen ondersteunen bij het verder vormgeven van het onderwijs voor deze uitdagende en uiterst diverse doelgroep. Daar gaan we dan ook voorlopig nog even mee door.

Dat succes is op de eerste plaats te danken aan de enorme inzet van de scholen zelf! Want wat wordt er goed gebruik gemaakt van het aanbod: de inzet van onze HB-specialisten, de opleiding tot specialist hoogbegaafdheid in de school, workshops, trainingen en intervisiemomenten, avonden voor ouders (Peers4Parents), de Day a Weekschool; alles vindt zo ongeveer even gretig aftrek. En dat is niet voor niets, want scholen blijven vragen hebben én stellen over hoe goed in te spelen op de onderwijsbehoeften van cognitief bovengemiddeld getalenteerde kinderen in alle soorten en maten.

Om zoveel mogelijk scholen in ons samenwerkingsverband de gelegenheid te geven hun kennis en kunde te vergroten en – minstens zo belangrijk – te delen met elkaar, hebben wij deze conferentie georganiseerd. Een conferentie waarvan de inhoud zo goed mogelijk is afgestemd op de vragen die bij de scholen leven. Waar die zoal over gaan? Het programma spreekt voor zich.

Wij wensen iedereen een inspirerende dag!

Maria Zaal, Sandra Schelfaut en Willeke Heijkoop

Nota bene

Aan de organisatie van deze bijeenkomst zijn nog altijd voorwaarden verbonden als het gaat persoonlijke gezondheid en hygiëne. Bij de organisatie van deze bijeenkomst is optimaal rekening gehouden met de adviezen en maatregelen die gelden vanwege Covid-19 in het algemeen en m.b.t. bijeenkomsten zoals deze conferentie in het bijzonder. Dus:

- **Hou er rekening mee dat je voor deelname een geldig coronatoegangsbewijs moet kunnen tonen**
- **Blijf thuis bij klachten zoals koorts, verkoudheid, keelpijn etc. en laat je direct testen**
- **Houd zo goed mogelijk afstand van elkaar**
- **Ontsmet en/of was de handen regelmatig**
- **Hoest en/of nies bij voorkeur niet 😊 óf in de binnenkant van je elleboog**

ALGEMEEN: Volg de aanwijzingen van de organisatie en de medewerkers op locatie op

Keynotespeaker - Dolores Leeuwijn

Dolores is een veelzijdig presentator en ervaringsdeskundige op het gebied van hoogbegaafdheid. Zij kwam er bij toeval achter dat zij hoogbegaafd is toen zij in 2012 deelnam aan de Nationale IQ-quiz en deze tot haar eigen verbazing overtuigend won. Met terugwerkende kracht vielen voor haar de puzzelstukjes in elkaar als het gaat om al die momenten waarop zij dacht 'dom' en 'anders' te zijn en 'er niet bij te horen'. Op basis van haar eigen ervaringen én die van haar hoogbegaafde zoon, gaat ze met jullie in gesprek aan de hand van de vraag: Hoe kun je op school hoogbegaafde kinderen écht leren zien, horen en begrijpen? En hoe kun je ze vervolgens écht geven wat ze nodig hebben om te groeien? Dit belooft een uitdagende en intensieve sessie te worden waarbij zeker een enkel 'heilig huisje' zal sneuvelen. Want één ding weet Dolores zeker: Het moet ANDERS in het onderwijs. Via het Youtube kanaal [Wie ben jij dan?](#) laat Dolores hoogbegaafde kinderen hun verhaal doen. Neem alvast een kijkje!

Workshopleiders

Fanny Cattenstart

Fanny Cattenstart weet als geen ander hoe het is om je anders te voelen en anders te denken. 'Ik gun het kinderen om te mogen zijn wie ze zijn en zichzelf te begrijpen. Het is mijn passie om anderen, vooral leerkrachten, te leren om te gaan met deze bijzondere kinderen waarvan we niet voldoende weten en die we niet zo goed begrijpen. Graag leer ik hen anders te kijken en te handelen, beter te ondersteunen en er echt te zijn voor het kind. Mijn onderwijsachtergrond, mijn ervaringen in diverse organisaties en die ik de afgelopen jaren heb opgedaan in dit specifieke werkveld en in mijn privé situatie, zet ik in om zo goed mogelijk te trainen, te begeleiden en te ondersteunen. Wat ik wil bereiken op scholen: Tijdig signaleren; Begripvol benaderen van hoogbegaafde, sensitieve kinderen; Preventief handelen in benadering en aanbod; Het kind/de kinderen tot bloei laten komen'.

Marijke Schekkerman

Marijke Schekkerman is ECHA-specialist en begeleidt begaafde kinderen bij hun zoektocht naar hun eigen kracht en eigenheid. Dit doet zij zowel individueel als in groepen. Marijke: 'Door hen onder andere met spelmateriaal te coachen, zie ik hoe kinderen zich bewust worden van hun vaste overtuigingen die hen beletten zich te ontwikkelen en daarbij ook te durven falen. Ook coach ik ouders en leerkrachten met het doel hen te leren deze begaafde kinderen op een positieve en open manier te benaderen, waardoor zij hen meer ruimte en autonomie leren geven. Ik geloof in de goedheid en de kracht van elk kind. Al jaren heb ik mogen ervaren dat met creatief denken, analytisch – en coöperatief spelmateriaal, begaafde kinderen zichzelf leren kennen en hun patronen leren doorzien'.

Marian Plat

Marian Plat is zelfstandig talentbegeleider en schreef *Eerste hulp bij hoogbegaafdheid*, een praktisch handboek voor ouders en leerkrachten bij de begeleiding van hoogbegaafde kinderen op school en thuis. Marian: 'Ik sta leerkrachten met hulpvragen over hoogbegaafde leerlingen bij en geef op scholen trainingen over hoogbegaafdheid. In mijn praktijk SlimVaardig begeleid ik hoogbegaafde kinderen die op school of elders uitdagingen tegenkomen. Ik werk intuïtief en kijk wat het kind nodig heeft. Het gaat om een op groei gerichte mindset en leervaardigheden die concentratie en gedrag ten goede komen. Mijn specialisme is begeleiding van 'extra bijzondere kinderen', hoogbegaafdheid in combinatie met kenmerken van ASS, AD(H)D en dyslexie. Hierbij zet ik MRT in en maak ik gebruik van de methode Kernvisie, Kinder Talenten Fluisteraar en Reflextintegratie van Masgutova. De samenwerking tussen kind, ouders en school is een belangrijk uitgangspunt voor mij'.

Katja van Dalen

Katja van Dalen houdt zich al sinds het begin van haar loopbaan in het basisonderwijs bezig met het begeleiden van begaafde kinderen én hun ouders. Zij is ECHA-specialist en Talenten Fluisteraar en weet als geen ander hoogbegaafde kinderen te stimuleren hun talenten te ontdekken en te gebruiken. Katja faciliteert Peers for Parents bijeenkomsten voor ouders van begaafde leerlingen. Zij heeft haar eigen praktijk: NatuurlijkBegaafd www.NatuurlijkBegaafd.nl

Katja: 'Het is geweldig om begaafde kinderen te helpen bij hun ontwikkeling, want ik geloof, zoals filosoof Mill zegt, in *groei om te worden wie je bent*. Ieder kind is anders en ieder kind zou de ruimte moeten krijgen om te groeien op zijn eigen manier om te worden wie hij is'.

Sonja Morbé

Sonja is werkzaam als specialist hoogbegaafdheid in haar eigen bedrijf WijsSein. (www.wijssein.nl) Zij verzorgt scholing en is verantwoordelijk voor de jaaropleiding Specialist Hoogbegaafdheid (onder meer voor samenwerkingsverband PO-ZK.) Ook doet zij onderzoek, begeleidt zij projecten en ontwikkelt zij beleid in het kader van passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Sonja richt op diverse locaties in Nederland voltijds onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen in. Sonja: 'Gelijke kansen door ongelijk onderwijs: daar geloof ik in. Ieder kind mag zijn potentieel ontwikkelen en dit kan niet als ieder kind hetzelfde onderwijs krijgt. Dit vinden we logisch voor kinderen met een flinke achterstand. Dit is ook logisch voor kinderen met een flinke voorsprong.'

Ruimte voor aantekeningen

Workshops - Ronde 1

Fanny Cattenstart: *Zijnskenmerken en profielen van hoogbegaafden*

Naast de hoge intelligentie valt er zoveel meer te weten en te vertellen over hoogbegaafdheid. Tijdens deze workshop duiken we in de zijnskant van hoogbegaafdheid. Hoe staat de hoogbegaafde leerling in de wereld? Wat beweegt hem of haar? Welke verschillen zijn er als het gaat om kenmerken van hoogbegaafde leerlingen? Hoe herken je die verschillen en op wat betekenen ze voor de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen in jouw school? We gebruiken de profielen van Betts en Neihart – die specifieke kenmerken van hoogbegaafdheid analyseerden en rangschikten en zo het onderscheid tussen diverse types van hoogbegaafdheid verhelderen - om meer inzicht en handvatten te krijgen. Vergoot je kennis over deze verschillende profielen en de zijnskenmerken die daarbij horen en leer meer over de mogelijkheden in de ondersteuning van leerlingen met deze specifieke kenmerken.

Marijke Schekkerman: *Hoogbegaafdheid en dyslexie*

Kenmerken hoogbegaafdheid: kinderen die ruim bovengemiddeld intelligent zijn en op school opvallen door hun grote en brede algemene kennis en zeer goede resultaten. *Kenmerken dyslexie:* kinderen die op school bij (technisch) lezen en spelling zwaar onder het gemiddelde scoren. Om in aanmerking te komen voor een dyslexiebehandeling en -verklaring dient de leerling een zeer ernstige achterstand te hebben en te houden, ondanks intensieve interventies. Echter: Hoogbegaafdheid kan kenmerken van dyslexie camoufleren en vice versa. Het is van belang hier alert op te zijn en te onderzoeken welke capaciteiten kinderen kunnen inzetten om minder ontwikkelde vaardigheden te compenseren. In het boek *De Kans van Dyslexie* legt Marijke Schekkerman uit hoe leerkrachten, ouders en kinderen dit kunnen doen. In deze workshop leer je meer over de sterke kanten van een mens met dyslexie, over mogelijkheden om op school anders naar deze kinderen te kijken en hen te helpen hun kracht in te zetten zodat hun gevoel van zelfvertrouwen en competentie overeind blijven.

Marian Plat: *Hoogbegaafdheid en Reflexintegratie*

De aandacht voor hoogbegaafde leerlingen en hun onderwijsbehoeften groeit; desondanks kennen we allemaal leerlingen van wie je denkt: 'Het zit er wel in, maar het komt er niet uit'. Marian Plat komt hen in haar praktijk SlimVaardig veel tegen. Het is mogelijk dat deze kinderen zichzelf onbewust tegenwerken als gevolg van een niet volledig doorlopen motorische ontwikkeling en/of onvolledige integratie van reflexen. Daarnaast zijn veel hoogbegaafde kinderen sterk gevoelig. Hierdoor kunnen zij sneller overbelast raken door prikkels van buitenaf; hun hersenen kunnen eerder het signaal 'gevaar' afgeven. Dit kan zich uiten in ongewenst gedrag in de klas of thuis in de vorm van woede uitbarstingen, huilen, druk gedrag. Marian Plat neemt je in deze workshop mee in wat theorie over hersenwerking en reflexen en welke positieve invloed bepaalde oefeningen kunnen hebben op concentratie, gedrag, leervaardigheden, executieve functies en een mindset die groei en ontwikkeling bevordert.

Katja van Dalen: *Het belang van het betrekken van ouders*

Ouders van begaafde kinderen ervaren vaak andere uitdagingen in de opvoeding dan de meeste ouders. Hun kinderen zijn vaak zeer creatief, denken diep door en hebben een hoog bewustzijnsniveau. Zij beleven hun innerlijke wereld en hun omgeving zeer intens. Die intensiteit is voor anderen soms moeilijk te volgen; het begaafde kind voelt zich vaak onbegrepen. Een kind dat zich niet kan spiegelen aan de omgeving, ontwikkelt soms een slecht zelfbeeld. Bij Peers4Parents (*A parents guide to gifted children*, James Webb 2007) staat begeleiding van de emotionele ontwikkeling van begaafde kinderen centraal. De nadruk ligt daarbij op uitwisselen van ervaringen. Ouders krijgen steun bij het vinden van manieren om hun kinderen vanuit eigen kracht te begeleiden. Thema's zijn: kenmerken van begaafde kinderen; intensiteit; perfectionisme en stress; motivatie, enthousiasme en (onder)presteren; idealisme; (on)gelukkig zijn en depressie; discipline en zelfmanagement. Tijdens de workshop wordt helder wat de rol van ouders zo belangrijk maakt én wat cake met Peers4Parents te maken heeft. 😊

Ruimte voor aantekeningen

Workshops - Ronde 2

Fanny Cattenstart:

Het jonge kind en vroege signalering van hoogbegaafdheid

In deze workshop gaan we 'kijken naar het kijken'! Bij het signaleren van hoogbegaafdheid en/of een ontwikkelingsvoorsprong, is het van belang dat je goed beseft met welke blik je kijkt. Op welke manier en met welke achtergrondkennis, interpreteer je het gedrag van – in dit geval – jonge kinderen? We gaan in op de vraag welke kennis minimaal nodig is als het gaat om het werkelijk kunnen zien van hoogbegaafdheid en/of een ontwikkelingsvoorsprong én op de belemmeringen die er kunnen zijn bij het kijken. Verder bespreken we de meest voorkomende misvattingen en vooroordelen. Natuurlijk krijg je ook tips en adviezen, bijvoorbeeld over hulpmiddelen die je kunt inzetten bij vroege signalering.

Marijke Schekkerman:

Variaties in denkvoorkeuren: creatief, analytisch, praktisch begaafd

Iedereen is anders en iedereen leert op een unieke manier, maar in het huidige onderwijssysteem is het niet mogelijk om elke leerling een eigen didactisch en pedagogisch aanbod te geven. Los daarvan is het zeer waardevol om ook kennis te nemen van andere manieren van leren, zo kunnen kinderen in hun meest gevoelige fase de eigen voorkeur ontdekken en leren van die van anderen. De 'succesvolle intelligentie theorie' gaat uit van een combinatie van praktische, creatieve en analytische intelligentie; wanneer deze drie evenwichtig worden ontwikkeld, kun je in *flow* komen en tot zichtbaar betere prestaties komen. Ieder mens heeft wel een voorkeur voor één van de drie en kan een ander daarmee helpen. In deze workshop krijg je zicht op de drie intelligenties, op jouw eigen denkvoorkeur én op mogelijkheden om deze op eenvoudige wijze in je onderwijsaanbod te verwerken. Je leert welke aanpakken en materialen je kunt inzetten om de diverse denkvoorkeuren te stimuleren bij kinderen. Theorie en praktijk gaan daarbij hand in hand.

Sonja Morbé:

Schoolbeleid rondom hoogbegaafde leerlingen

Waarom is het eigenlijk noodzakelijk om beleid te maken voor de inrichting van passend onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen. Wat zou er gebeuren als we dat niet doen? In deze workshop ontdek je dat gelijke kansen pas echt realistisch zijn bij ongelijk onderwijs. Deelnemers gaan tijdens deze middag echt aan het werk. Iedereen ontvangt een fysiek werkboek met een compleet format voor het maken van een eigen beleidsplan; we lichten een onderdeel uit elk hoofdstuk van dit format beleidsplan, dat inmiddels al door veel scholen wordt gebruikt. Een ding is zeker: je krijgt het beleidsplan niet af in deze workshop, wél staan straks de contouren voor het plan helder op papier. Zodat je met energie en inspiratie de volgende stap kunnen maken om verdere uitwerking te realiseren. Deze workshop is geschikt voor zowel scholen die nog geen beleidsplan hebben als voor scholen die een bestaand beleidsplan willen herzien.

Marian Plat:

'Extra bijzonder' en prikkelverwerking

Steeds beter lukt het scholen in te spelen op onderwijsbehoeften van hoogbegaafde leerlingen. Maar wat als die hoogbegaafdheid samengaat met bijvoorbeeld kenmerken van ADHD of ASS? Hoe ga je om met het soms 'heftige' gedrag dat een kind belemmert gebruik te maken van talenten? Hoe draag je bij aan een op groei gerichte mindset die concentratie en gedrag ten goede komt? Een 'extra bijzondere' leerling is een kind bij wie hoogbegaafdheid gepaard gaat met leer- en/of gedragsproblemen, vaak als gevolg van moeite met het verwerken van in- en externe prikkels. De hoogbegaafdheid blijft zelfs vaak onzichtbaar voor anderen, omdat het kind door de belemmeringen niet bij de eigen mogelijkheden kan komen. Dit kan tot grote frustratie bij de leerling leiden, die zich niet zelden uit in moeilijk lees- en/of stuurbaar gedrag. Tijdens deze workshop krijg je handvatten om de 'extra bijzondere' leerling beter te begrijpen en te kunnen begeleiden. (NB: Dit thema is eerder tijdens een van onze leerkrachtmiddagen behandeld.)

Ruimte voor aantekeningen

Workshops - Ronde 3

Marian Plat:

De invloed van mindset

Geloof je dat jij je als mens op allerlei gebieden kan ontwikkelen? Of geloof je dat iedereen zijn eigen capaciteiten en talenten heeft en dat die min of meer vaststaan? De manier waarop iemand hierover denkt – de mindset - heeft veel invloed als het gaat om aangaan van nieuwe uitdagingen, leerproces, inspanning, zelfvertrouwen en omgaan met kritiek of het succes van anderen. De Amerikaanse psychologe Carol Dweck verricht al 30 jaar onderzoek naar de leermotivatie en prestaties van mensen. Zij maakt onderscheid tussen de fixed mindset (statische mindset) en de growth mindset (groeimindset). Hoe leer je jezelf als leerkracht en op jouw beurt je leerlingen om zich bewust te worden van de eigen mindset en de eigen invloed daarop? Zeker hoogbegaafde kinderen kunnen last hebben van statische (negatieve) gedachten over hun eigen kunnen, met alle gevolgen van dien, zoals onderpresteren en/of vermijding. Tijdens deze workshop krijgt je meer inzicht in de invloed van mindset én op je mogelijkheden om van een fixed naar een growth mindset te groeien en anderen daarbij te helpen. Daarvoor zul je uit de comfortzone moeten leren stappen. Compassie en verbondenheid zijn daarbij sleutelwoorden.

Sonja Morbé:

Verdiepen-verbreden-versnellen

Als we spreken over 'talentontwikkeling', 'passend onderwijs', 'welbevinden van elk kind' of 'de zone van naaste ontwikkeling' dan kunnen we niet anders dan aansluiten bij het leerniveau en het leertempo van de leerling. Dit klinkt voor de meeste leerkrachten logisch. Maar in de praktijk gaat dat niet vanzelf. Want wat is het leertempo en het leerniveau van bijvoorbeeld (hoog)begaafde leerlingen? Hoe kom je daar achter en hoe sluit je daarop aan? Welke leerdoelen/vaardigheden gaan deze leerlingen missen als zij alleen de reguliere lesstof aangeboden krijgen? Tijdens deze workshop gaan we in op verschillende manieren van verrijken en op de vraag wanneer je kiest voor verbreden of juist voor verdiepen. Welke aanknopingspunten biedt jouw – reguliere - lesmateriaal voor dergelijke aanpassingen, en is dat wel voldoende? Aan de hand van de onderwijsverhalen van Erik, Laura en Laurent – drie zeer verschillende hoogbegaafden – nemen we het thema versnellen door en gaan we in op mogelijke vooroordelen rondom versnellen. Deze workshop is bij uitstel geschikt voor professionals van scholen die keuzes willen maken over het verrijkende onderwijsaanbod van het curriculum voor hun (hoog)begaafde leerlingen.

Fanny Cattenstart:

Verrijking die altijd werkt

Wanneer je als leerkracht verrijking wil aanbieden, zijn er talloze mogelijkheden en varianten. Hoe kies je het best passende aanbod? In deze workshop nemen we allerlei verschillende vormen van verrijking onder de loep. We zoomen in op een aantal vragen die daarbij van belang zijn. Bestaat er verrijking die altijd werkt? Waar moet je rekening mee houden als je leerlingen verrijking gaat aanbieden? Hoe kun je gebruik maken van de Taxonomie van Bloom - waarbij hogere orde denkvragen centraal staan - en wat zijn de voordelen van dit model? We schetsen het kader die de Taxonomie van Bloom biedt en gaan praktisch aan de slag met het maken van een 'Bloomles'. Ook krijg je tips en adviezen om de Taxonomie van Bloom in te bedden in je organisatie.

Katja van Dalen:

Talentgesprekken

'Geluk is niet zonder problemen zijn, maar de veerkracht hebben om er mee om te gaan.' Hoogbegaafde kinderen hebben een sterk potentieel. Om dit tot wasdom te laten komen, is het voor een kind belangrijk om inzicht in dit eigen potentieel te hebben. Aan de hand van vragen als: Waar word ik blij van? Wat vind ik leuk om te doen? Wanneer vergeet ik de tijd? Wat maakt mij gelukkig? Talent gaat immers niet over uitblinken in een bepaalde activiteit; het gaat over elke activiteit die vanzelf gaat en voldoening oplevert. Die maakt dat de tijd vliegt en dat je je batterij weer oplaadt. Als een kind zijn eigen talenten onder woorden kan brengen, draagt dit bij aan een positief zelfbeeld, meer veerkracht en weerbaarheid. Tijdens deze workshop leer je hoe je door middel van talentgesprekken kinderen op jouw school kan helpen hun eigen talenten te (h)erkennen en te benoemen. Dit doen we door vanuit een theoretisch kader aan de hand van voorbeelden zelf aan de slag te gaan.

BEDANKT VOOR JE DEELNAME

WEL THUIS!

